

İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE SAHÂBİLERLE İLGİLİ TAMAMLANMIŞ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Mahmut YAZICI (*)

Öz

İslam'ın iki temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim ve hadislerin sonraki nesillere aktarılmasında en önemli payı olan sahâbe nesli, tarih boyunca birçok çalışmaya konu olmuş ve haklarında binlerce eser yazılmıştır. Ülkemizde de sahâbilerle ilgili hem akademik hem de popüler anlamda birçok çalışma yapılmıştır. Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinde sahâbilerle ilgili tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerini incelediğimiz bu çalışmada, öncelikle ilgili tezler hakkında istatistiksel verilerden yararlanarak kısa değerlendirmelerde bulunulmuş, ardından da ilgili tezlerin künyeleri, konularına göre tasnif edilerek sıralanmıştır.

Anahtar kelimeler: *Sahâbe, yüksek lisans ve doktora tezleri, İlahiyat Fakülteleri, istatistiksel veriler*

A study on the Prophet's Companions From the Masters and Doctoral Theses of Theological Faculties

Abstract

The companions of the Prophet were the main actors in the intergenerational transmission of the two sources of Islam that are the noble quran and hadith pillars. In this regard, numerous research topics and thousands of works have been made throughout history. In our country, many studies have also been treated in the academic sector and in the popular domain. In this article, the data in master's and doctoral theses made in faculties of theology in Turkey were collected. Then some estimates based on statistics present in theses related to our subject have been proposed. Finally, a classification according to the subjects and tags of theses has been done.

Keywords: *Companions, Master and doctoral theses, faculty of theology, statistics*

---

*) Öğretim Görevlisi, Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı. Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (e-posta: myazici@windowslive.com)

Giriş

İslam dininin iki temel kaynağı olan Kur’ân-ı Kerîm’i ve Hz. Peygamber’in söz, fiil ve takrirlerinden oluşan sünnetini bize ulaştıranların ilk halkasını sahâbe oluşturmaktadır. Dolayısıyla dinin asıl kaynaklarını bize ulaştırmaları açısından sahâbe büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle hem ülkemizde hem de diğer İslam ülkelerinde sahâbe ve onların hayatlarıyla ilgili birçok eser kaleme alınmıştır.¹

İslam ümmetinin “kurucu nesli” olmaları hasebiyle hem şahsiyet ve kişilikleri hem de İslami ilimlere kaynaklık etmiş olmaları bakımından sahâbe, çeşitli İslâmî disiplinlerde ve birçok açıdan akademik araştırmalara da konu olmuştur. Ülkemizde sahâbilerle ilgili yapılan lisansüstü tezlere bakıldığında bazı bölümlerde az sayıda bazı bölümlerde ise birçok çalışma yapılmıştır. Biz de bu makalemizde ülkemizde 1953-2013 yılları arasında İlahiyat Fakülteleri’nde sahâbilerle ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tespit edip, değerlendirecek ve ilgili tezleri konularına göre sınıflandırarak künyelerini zikredeceğiz.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ilgili tezlerin sayısı ve yıllara, üniversitelere, bölümlere, akademisyenlere ve konularına göre dağılımı istatistiksel verilere göre ele alınıp değerlendirilecek, ikinci bölümde ise tespit edilen konu başlıklarına göre tezlerin künyeleri verilecektir.

Tezlerin tespitinde ise İsmail Erünsal, Fatih Çardaklı ve Mustafa Birol Ülker’in hazırladıkları ve İSAM Yayınları tarafından 2008 yılında yayınlanmış olan iki cilt halindeki *İlahiyat Fakülteleri Tezler Kataloğu I (1953-2000)* ve *II (2001-2007)* adlı eser ile aynı yazarların hazırladıkları ve yine İSAM Yayınları tarafından yayınlanan *İlahiyat Fakülteleri Tezler Kataloğu 1953-2010* adlı eserlerden, ayrıca Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)’ın veri tabanlarından yararlanılmıştır.

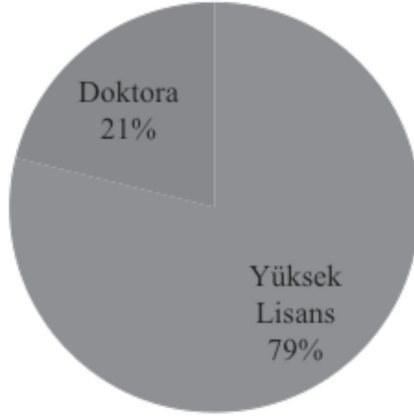
A. Sahâbilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerle İlgili İstatistiksel Bilgiler ve İlgili Tezlerin Değerlendirilmesi

1. Tezlerin Genel Dağılımı

Sahâbilerle ilgili, 198’i yüksek lisans, 53’ü doktora olmak üzere toplam 251 lisansüstü çalışma tespit edilmiştir.

1 İlgili çalışmalardan bazıları için bkz. Kandehevî, Muhammed Yusuf, *Hayâtü’s-sahâbe Peygamber ve Ashâbın Yaşadığı Hayat, I-IV*, (çev. Ahmet Meylânî), Konya: İslami Neşriyat; Halid, Halid Muhammed, (1998), *Ricâlu’n havle’r-r-Rasûl*, Beyrut: Dâru’l-Fikr; Hamâmî, Bessam Muhammed, (1993), *Nisâun havle’r-Rasûl*, Dimaşk: Dâru Dâniye li’t-Tibâa ve’n-Neşr; Ömerî, Ekrem Ziya, (2009), *Asru’l-Haliâfeti’r-Râside*, Riyad: -el-Ubeykân li’n-Neşr; Mubeyyid, Muhammed Said, (2005), *Mevsûatu hayâti’s-sahâbiyyât*, Beyrut: Muessesetu Reyân; Emre, Mehmed, (1998), *Büyük İslam Kadınları ve Hanım Sahabeler*, İstanbul: Çelik Yayınevi; Sivâsî, Şemseddin Ahmed, (2011), *Dört Büyük Halife*, İstanbul: Bedir Yayınevi.

Grafik 1: Tezlerin genel dağılımı

Tezlerin çoğu, erkek sahâbîlerle ilgilidir. Kadın sahâbîlerle alakalı toplam tez sayısı 37'dir. Bu ise sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin yaklaşık %15'ine tekabül etmektedir ki, oldukça az bir sayıdır.

Kadın sahâbîlerle ilgili tezlerin 27'sini ise bayan öğrencilerin yaptığı görülmektedir. Bu ise kadın sahâbîlerle ilgili tezlerin %73'ünü bayan öğrencilerin yaptığını ve bayan öğrencilerin kadın sahâbîlerle ilgili tezlere daha çok ilgi duyduklarını göstermektedir.

Tezleri yapan öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında bayan öğrencilerin yaptığı toplam tez sayısı 58 adettir. Bu tezlerin çoğunluğu (%65) ise biyografik konulu tezlerdir. Bu ise bayan öğrencilerin konulu tezlere çok fazla yönelmediklerine işaret etmektedir.

Sahâbe konusunda yüksek lisans yapanların doktora durumları incelendiğinde büyük bir bölümünün (137 kişi) doktora çalışması bulunmamaktadır. Bu da toplamda %70'e tekabül etmektedir.

Sahabe konusunda yüksek lisans yapanlardan 14'ünün (%7) doktora konusu yine sahâbe hakkında olmakla birlikte 47'sinin (%23) doktora farklı konulardadır. Bu ise sahâbe konusunda yüksek lisans yapanların çoğunun doktora farklı bir konuyu tercih ettiklerini göstermektedir.

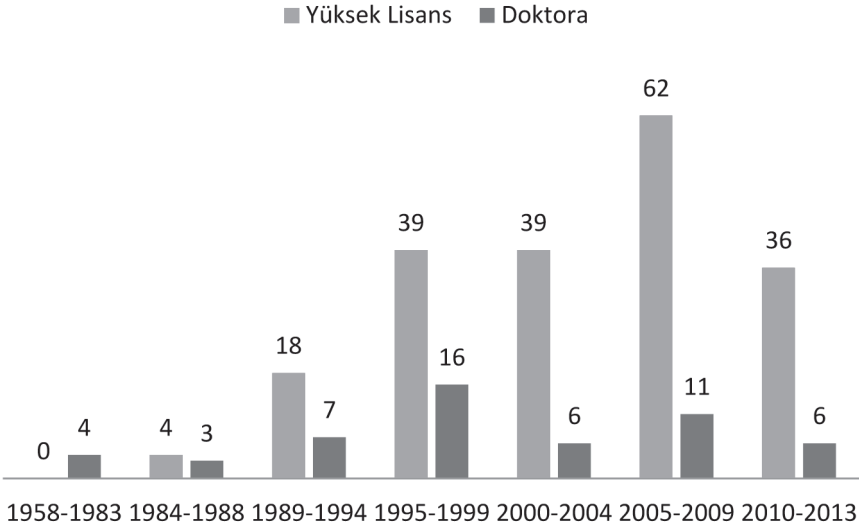
Sahâbe konusunda yüksek lisans yapmış bayan öğrencilerden doktora yapanların sayısı ise yalnızca 5'tir. Bu ise sahâbe konusundan yüksek lisans yapan bayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%92) yüksek lisanstan sonra doktora çalışması yapmadıklarını göstermektedir.

2. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Sahâbîlerle ilgili ilk çalışma, 1958 yılında Ebu'l-Kasım İctihâdî'nin, *Hulefai Raşidin Devrinde İslam İktisadiyatı Tarihi* adlı doktora tezi olmuştur. 1958-1983 yılları arasında

ise sadece 4 doktora tezi yapılmıştır. İlk yüksek lisans tezi ise Abdülhalik Bakır tarafından *Halifeliğine Kadar Hz. Ali* adlı tez ile 1985 yılında tamamlanmıştır. Daha sonraki yıllarda sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerde periyodik olarak artış gözlenirken 2000-2004 yılları arasında, daha önceki dönemlerin aksine bir azalma, 2005-2009 yıllarında ise tekrar bir artış görülmektedir. Muhtemelen bu dalgalanma, 90'lı yılların sonu ile 2000'li yılların başında İmam Hatip Liseleri ile İlahiyat Fakültelerinin geçirdiği sıkıntılı süreçlerle ilişkili olabilir.

Grafik 2: Tezlerin yıllara göre dağılımı

3. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Sahâbîlerle ilgili en çok tez yaptırılan üniversiteler sırasıyla, Marmara (%18,7), Selçuk (%16,7) ve Ankara (%16,3) Üniversiteleridir. Söz konusu üç üniversite gibi eski ve köklü bir üniversite olmasına rağmen Atatürk Üniversitesinde, kendisinden daha sonra kurulan Harran Üniversitesiyle aynı oranda (%5,1) tez yapılmış olması dikkat çekicidir.

Bazı üniversitelerde sahâbe konusuna ilgi duyan bazı akademisyenlerin konuyla ilgili birçok çalıştırma yaptırılmaları, üniversitelerin sıralamasına da etki etmiştir. Örneğin Selçuk üniversitesinde yapılan 42 tezin yarısı sadece iki hoca tarafından yaptırılmıştır. Harran Üniversitesinde yapılan 13 tezin 7'sini ise sadece bir hoca yaptırmıştır. Diğer bazı üniversitelerde de bu tür örnekler görülmektedir.

Tablo 1: Tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	Y. Lisans	Doktora	Toplam	%Yüzde
Ankara	25	16	41	16,33
Atatürk	8	5	13	5,17
Cumhuriyet	10	-	10	3,98
Çanakkale 18 Mart	2	-	2	0,79
Çukurova	3	-	3	1,19
Dicle	4	-	4	1,59
Dokuz Eylül	9	5	14	5,57
Erciyes	5	3	8	3,18
Fırat	6	-	6	2,39
Gazi	2	-	2	0,79
Harran	13	-	13	5,17
İstanbul	1	-	1	0,39
Marmara	37	10	47	18,72
Ondokuz Mayıs	9	4	13	5,17
Rize	1	-	1	0,39
Süleyman Demirel	2	1	3	1,19
Sakarya	11	1	12	4,78
Selçuk	35	7	42	16,73
Kahramanmaraş Sütçü İmam	2	-	2	0,79
Uludağ	9	1	10	3,98
Yüzüncü Yıl	4	-	4	1,59
Toplam	198	53	251	100

4. Tezlerin Danışmanlara Göre Dağılımı

Sahâbîlerle ilgili tez yaptıran danışmanlar incelendiğinde 21 üniversiteden 136 akademisyenin sahâbe konusunda tez yaptırdıkları görülmektedir. Bu da ilahiyat Fakültelerindeki akademisyenlerden birçoğunun sahâbe konusuna ilgi duyduklarını göstermektedir.

Bazı akademisyenler ise sahâbe konusunu daha yoğun bir şekilde işlemişlerdir. Nitekim 136 hoca arasından 10'unun 5 ila 14 arasında tez yaptırdıkları görülmektedir. Toplam 74 tez yaptıran bu akademisyenlerin yaptırdıkları tezler, sahâbe hakkında yazılan tezlerin %30'una tekabül etmektedir. 3 veya 4 sayıda tez yaptıran 9 akademisyenin yaptırdıkları tezler (32 adet) ilave edildiğinde toplamda 19 akademisyenin yaptırdığı tez sayısı 106 olup sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin %42'sine tekabül etmektedir.

Sahâbîlerle ilgili en çok çalışma yaptıran akademisyenlerin yaptırdıkları tez konuları incelendiğinde ise Mehmet Ali Kapar, Ahmet Önkal, İsmail Yiğit ve Adnan Demirci'nin biyografik tezlere, Mustafa Fayda, Mustafa Zeki Terzi ve İrfan Aycan'ın, Hulefâ-i Râsîdîn dönemiyle ilgili konulara, Sabri Hizmetli ve Rıza Savaş'ın hem biyografik tezlere

hem de Hulefâ-i Râşidîn dönemiyle ilgili konulara, Abdullah Aydınlı'nın ise ma'rifetu's-sahâbe konusuna önem verdikleri görülmektedir.

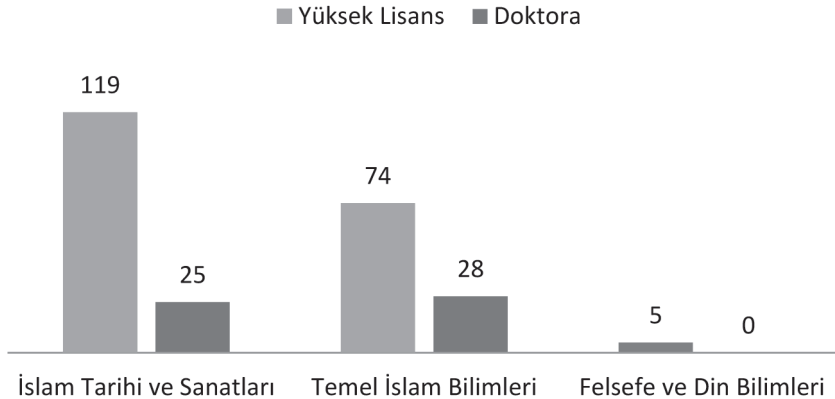
Tablo 2: Tezlerin danışmanlara göre dağılımı

	Adı Soyadı	Anabilim Dalı	Y. Lis.	Doktora	Toplam
1	M. Ali Kapar	İslam Tarihi	13	1	14
2	Mustafa Fayda	İslam Tarihi	7	4	11
3	Ahmet Önkal	İslam Tarihi	7	-	9
4	Adnan Demircan	İslam Tarihi	7	-	7
5	Abdullah Aydınlı	Hadis	6	-	6
6	İrfan Aycan	İslam Tarihi	4	2	6
7	M. Zeki Terzi	İslam Tarihi	3	3	6
8	İsmail Yiğit	İslam Tarihi	4	1	5
9	Rıza Savaş	İslam Tarihi	3	2	5
10	Sabri Hizmetli	İslam Tarihi	5	-	5
	Toplam		59	13	74

5. Tezlerin Bölümlere Göre Dağılımı

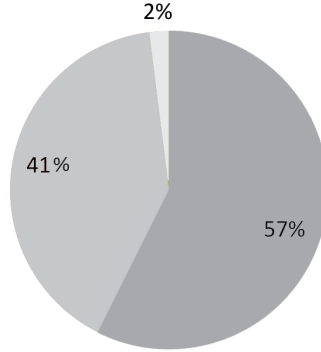
İslam tarihi ve kültürü açısından icra ettikleri fonksiyonun önemi nedeniyle sahâbe ve yaşadıkları dönem, İslâmî disiplinlerin hemen hepsinde çeşitli yönleriyle araştırma konusu olmuştur. Sahâbilerle ilgili olarak İlahiyat Fakültelerindeki üç bölüm arasında en çok çalışma yapılan bölüm, 144 çalışmayla İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü'dür. Daha sonra ise 102 çalışmayla Temel İslam Bilimleri Bölümü ve son olarak 5 çalışmayla en az çalışmanın yapıldığı Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü gelmektedir.

Grafik 3: Tezlerin bölümlere göre dağılımı

Grafik 4: Tezlerin bölümlere göre dağılım yüzdesi

■ İslam Tarihi ve Sanatları ■ Temel İslam Bilimleri
■ Felsefe ve Din Bilimleri

İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü'ndeki çalışmalar

İslam Tarihi ve Sanatları Bölümünde sahâbîlerle ilgili en çok çalışma yapılan anabilim dalı, İslam Tarihi Anabilim Dalı'dır. Bu alanda yapılan 139 tezin 84'ü (%60), sahâbe biyografilerini, 42'si (%30) ise Dört Halife ve dönemlerini ele almaktadır.

Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yapılan 5 çalışmadan dördü, Dört Halife, biri ise Aşere-i Mübeşşere ile ilgilidir. Dört Halife ile ilgili çalışmalardan üçünde eser incelemesi yapılmakta, birinde ise Türk edebiyatında Hz. Ali konusu ele alınmaktadır.

Türk İslam Sanatları Tarihi anabilim dalında ise herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Temel İslam Bilimleri Bölümü'ndeki çalışmalar

Temel İslam Bilimleri Bölümünde sahâbîlerle ilgili en çok çalışma yapılan anabilim dalı, Hadis Anabilim Dalı'dır. Bu alanda yapılan 53 tezin 22'si (%41) sahâbe biyografilerini ele almaktadır. Ancak Hadis Anabilim Dalı'ndaki biyografik tezler, İslam Tarihi Anabilim Dalı'ndaki biyografik tezlerden farklı olarak, ele alınan kişilerin rivayetlerini de incelemektedir. Biyografik tezlerin 8'i erkek 11'i kadın sahâbîlerle ilgili, geri kalanlar ise bazı sahâbî gruplarıyla alakalıdır. Hadis Anabilim Dalı'nda yapılan diğer tezler ise ağırlıklı olarak sahâbenin hadis/sünnet anlayışı (9 adet), bazı sahâbîler hakkında nakledilen rivayetlerin değerlendirmeleri (6 adet) ve ma'rifetu's-sahâbe (4 adet) konularıyla ilgilidir.

Hadis Anabilim Dalı'ndan sonra sahâbîlerle ilgili en fazla çalışma yapılan anabilim dalı, 24 çalışmayla Tefsir Anabilim Dalı'dır. Bu alandaki tezlerde ise bazı sahâbîlerin Kur'an ve tefsir anlayışı (15 adet), Kur'an'da sahâbîlerle ilgili bilgiler (5 adet), bazı sahâbî gruplarının biyografileri (2 adet) ve sahâbe döneminde Kur'an'ın cem'i (2 adet) ile ilgili konular hakkında tezler bulunmaktadır.

İslam Hukuku alanında sahâbîlerle ilgili yazılan 14 tezden 5'i Dört Halife dönemindeki bazı hukukî uygulamaları, 6'sı bazı sahâbîlerin fikhî görüş ve anlayışlarını 3'ü ise sahâbe kavli, konularını ele almaktadır.

İslam Mezhepleri Tarihi alanında yapılan 5 tezden 3'ü sahâbe biyografisini, biri Hz. Osman dönemi iç karışıklıkları diğeri ise Ehlibeyt tasavvuru ve yansımalarını incelemektedir.

Arap Dili ve Belağatı alanında yapılan 3 tezden 2'si Hulefâ-i Râşidîn'in hutbe ve mektuplarını 1'i ise şair sahâbîlerden Hassan b. Sabit'in şiirlerini, edebi açıdan incelemektedir.

Kelâm Anabilim Dalı'nda biri yüksek lisans, diğeri doktora olmak üzere iki tez bulunmaktadır. Yüksek lisans tezinde, sahâbe döneminde müteşâbih sıfatların yorumlanması, doktora tezinde ise sahâbe dönemindeki siyasî hâdiselerin şekillendirdiği kelimeler ele alınmaktadır.

Tasavvuf alanında sahâbîlerle ilgili yapılmış müstakil bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak *Resulullah (s.a.v.)'dan İtibaren Hicri 3. Yüzyıla Kadar Yaşayan Bazı Zahidlerin Zühd Anlayışı* adlı tezde zâhitlik yönü ağır basan bazı sahâbîlerle ilgili bilgiler verilmektedir.

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü'ndeki çalışmalar

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü'nde sahâbîlerle ilgili yapılan tezler oldukça azdır. Din Eğitimi alanında bir, Din Sosyolojisi alanında dört yüksek lisans tezi yapıldığı görülmektedir.

Din Sosyolojisi alanında yapılan dört çalışmadan ikisi, sahâbeyi dolaylı olarak ele alan çalışmalardır. Diğer ikisi ise Hz. Ömer dönemi olaylarını ve Hz. Aişe'nin ilk Müslüman topluma sosyolojik etkilerini ele almaktadır. Din Eğitimi alanında yapılan tek tezde ise Hulefâ-i Râşidîn dönemi eğitim-öğretim faaliyetleri incelenmektedir.

Felsefe ve Din Bilimleri bölümündeki Din Eğitimi ve Din Sosyolojisi anabilim dallarının dışındaki anabilim dallarında her hangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Felsefe ve mantık gibi alanlarda sahâbîlerle ilgili çalışma olmaması doğal karşılanabilir. Ancak diğer alanlarda çok az sayıda çalışma yapılmış olması oldukça dikkat çekicidir.

Arapça eserlerin sahâbîlerle ilgili çalışmalarda temel kaynak olması, bu bölümdeki öğrencilerin çoğunun ise Arapça dil seviyelerinin çok düşük olması nedeniyle sahâbîlerle ilgili konulara ilgi duymadıkları söylenebilir.

Tablo 3: Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı

Bölüm	Anabilim dalı	Y. Lis.	Doktora	Toplam	%Yüzde
Felsefe ve Din Bilimleri	Din Eğitimi	1	-	1	0,3
	Din Felsefesi	-	-	-	-
	Din Psikolojisi	-	-	-	-
	Din Sosyolojisi	4	-	4	1,5
	Dinler Tarihi	-	-	-	-
	Felsefe Tarihi	-	-	-	-
	İslam Felsefesi	-	-	-	-
	Mantık	-	-	-	-
İslam Tarihi ve Sanatları	İslam Tarihi	115	24	139	55,3
	Türk Din Musikisi	-	-	-	-
	Türk İslam Edebiyatı	4	1	5	1,9
	Türk İsl. San. Tarihi	-	-	-	-
Temel İslam Bilimleri	Arap Dili ve Belağatı	2	1	3	1,19
	Hadis	43	10	53	21,1
	İslam Hukuku	9	5	14	5,5
	İslam Mezh. Tarihi	4	1	5	1,9
	Kelam	1	1	2	0,8
	Tasavvuf	1	-	1	0,8
	Tefsir	14	10	24	9,5
Toplam	198	53	251	100	

6. Konularına Göre Tezler

Sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin konularına bakıldığında onları biyografik tezler, Hulefâ-i Râşidîn dönemiyle ilgili tezler ve genel konulu tezler olmak üzere üç ana başlık altında mütalaa etmek mümkündür.

a. Biyografik tezler

Biyografik tezler belirli bir sahâbînin hayatı, ilmi şahsiyeti ve tarihteki konumunu inceleyen veya belirli bir sahâbe grubunu ele alan tezlerdir. Biyografik tezler, sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin neredeyse yarısını (%47) oluşturmaktadır. Biyografik tezlerin büyük çoğunluğu ise 82 teze (%70), İslam Tarihi alanında yapılmıştır. İslam Tarihi anabilim dalını ise 22 teze (%18) Hadis anabilim dalı takip etmektedir. Diğer alanlarda yapılan toplam tez sayısı ise sadece 14 tanedir.

Biyografik tezlerin 91'i (%77) erkek, 27'si (%23) ise kadın sahâbîlerle ilgilidir. Kadın sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin çoğu ise Hz. Peygamber'in ailesiyle alakalıdır.

Hulefâ-i Râşidîn'in biyografisiyle ilgili yapılan 18 tezin çoğu (8 adet), Hz. Ali hakkındadır. Bunu Hz. Ömer (6 adet) ve ikişer adetle Hz. Ebû Bekir ve Hz. Osman takip

etmektedir. Hz. Ömer ve Hz. Ali ile ilgili tezlerde her ikisinin hayatı ve şahsiyeti çeşitli açılardan ele alınmaktadır. Râşid Halifelerden Hz. Ebû Bekir'in hayatı ve şahsiyetiyle ilgili kapsamlı bir tez çalışması mevcut değildir. Ayrıca Hz. Osman haricinde Hulefe-i Raşidîn'in hadis rivayetleriyle ilgili bir çalışma bulunmamaktadır.

Hulefa-i Râşidîn ve bazı sahâbe grupları dışındaki erkek sahâbîlerle ilgili tezlere bakıldığında 61 tezin, 40 ayrı sahâbîyle ilgili yapıldığı görülmektedir. Buradan anlaşıldığına göre bazı sahâbîlerle ilgili birden fazla tez yapılmıştır. Hatta bazı tezlerin konu başlıkları ve içerikleri hemen hemen birbiriyle aynıdır. Abdullah b. Zübeyr ve Sa'd b. Ebî Vakkâs ile ilgili çalıştırılan dörder tez, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh ile ilgili çalıştırılan üç tez, Abbas b. Abdilmuttalib, Amr b. el-Âs, Muaz b. Cebel, Muğîre b. Şu'be ve Mus'ab b. Umeyr ile ilgili çalıştırılan ikişer tez örnek olarak zikredilebilir.²

Bazı sahâbe gruplarıyla ilgili yapılan tezlerde ise hafız sahâbîler, Arap olmayan sahâbîler, Hz. Peygamber'in azadlıları, Hz. Peygamber'in vahiy kâtipleri, Hz. Peygamber'in seyye komutanları, Hz. Peygamber'in sefere çıkarken bıraktığı vekiller, Hz. Peygamber'in İslâm'a davet için gönderdiği elçiler, Hz. Peygamber'in zekat memuru olarak görevlendirdiği sahâbîler ve Cemel ve Sıffin savaşlarında tarafsız kalan sahâbîler gibi çeşitli konular işlenmiştir.

Kadın sahâbîlerle ilgili toplam 27 biyografik çalışma yapılmıştır. Bu ise biyografik çalışmaların tümünün %22'sini teşkil etmektedir. Kadın sahâbîlerle ilgili çalışmaların çoğu (18 adet) ise Hz. Peygamber'in hanımları ve kızlarıyla ilgilidir. Hz. Aişe için beş, Hz. Ümmü Habîbe için üç, Hz. Hafsa, Ümmü Seleme ve Zeynep bint Cahş için iki, Hz. Hatice ve Cüveyriye bint Hâris için birer tez yapılmış, Hz. Peygamber'in çocukları için ise biri genel biri de Hz. Zeynep ile ilgili olmak üzere iki tez yazılmıştır. Hz. Aişe dışındakiler hakkında yapılan tezler daha çok "hayatı, kişiliği/rivayetleri" başlıklarını taşımaktadır. Hz. Aişe hakkında yapılan tezlerin çoğu (3 adet), Hz. Aişe'nin Hz. Peygamber sonrası dönemdeki siyasi ve sosyolojik rolüyle ilgilidir.³

Diğer kadın sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin sayısı oldukça azdır. Dokuz tezin yedisini şahıs tanıtımıyla ilgili olup bunlardan üçü Esmâ bint Ebî Bekir'le alakalıdır. Dokuz tezden sadece ikisi genel hatlarıyla sahâbî hanımlardan bir kısmını ele alıp onları, hadis ilmüne katkıları bakımından incelemektedir.

Bayan öğrencilerin kadın sahâbîlerin biyografilerine daha çok ilgi duydukları görülmektedir. Nitekim kadın sahâbîlerin biyografisiyle ilgili yapılan 27 çalışmanın büyük çoğunluğu (22 adet), bayan öğrenciler tarafından yapılmıştır.

Bayan akademisyenlerden hiç birisinin kadın sahâbîlerle ilgili çalışma yaptırmamış olmaları ise dikkat çekicidir.

Burada bir hususa dikkat çekmek istiyoruz. Akademisyen hocalarımızdan bir kısmı, öğrenciler tarafından yapılması daha kolay düşünüldüğü için yüksek lisans tezinde bi-

2) İlgili tezler için bkz. s. 18-22.

3) İlgili tezler için bkz. s. 23-24.

yografik bir konuyu seçen öğrencilerin çoğunun, doktora yapmadıkları iddiasını dile getirmektedir. Yüksek lisansını biyografik bir konuda yapan öğrencilerin doktora durumu incelendiğinde bu hocalarımızın iddiasını destekleyen sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Nitekim genel olarak bakıldığında biyografik konulu yüksek lisans yapan 107 kişiden 86'sının doktora çalışması bulunmamaktadır. Bu da %80'e tekabül etmektedir. Bölümlere göre bakıldığında ise İslam Tarihi anabilim dalında yüksek lisans yapan 78 kişiden 62'sinin (%80), Hadis anabilim dalında yüksek lisans yapan 21 kişiden 19'unun (%90) doktora çalışması bulunmamaktadır.

Tablo 4: *Biyografik tezlerin konularına ve anabilim dallarına göre dağılımı*

Konu	Uzmanlık derecesi	Alanı						Toplam
		Hadis	Tefsir	İ. Huk.	İ. Tarihi	İ. Mezh. Tarihi	D. Sosy.	
Erkek sahâbîler (Şahıs)	Y. Lisans	6	1	-	45	-	-	52
	Doktora	1	4	1	3	-	-	9
Erkek sahâbîler (Bazı Gruplar)	Y. Lisans	3	2	-	7	-	-	12
	Doktora	-	-	-	-	-	-	-
Dört Halife	Y. Lisans	1	-	-	13	2	-	16
	Doktora	-	-	1	1	-	-	2
Kadın sahâbîler (Hz. Peyg. Ailesi)	Y. Lisans	5	1	-	10	1	1	18
	Doktora	-	-	-	-	-	-	-
Kadın sahâbîler (Diğer)	Y. Lisans	6	-	-	3	-	-	9
	Doktora	-	-	-	-	-	-	-
Toplam		22	8	2	82	3	1	118

b. Hulefâ-i Râşidîn dönemiyle ilgili tezler

Hulefâ-i Râşidîn dönemini ele alan tezlerin toplam tez sayısındaki oranı %22'dir. İlgili konularda hazırlanan 55 tezin çoğunluğunu (30 adet), Hulefa-i Râşidîn dönemini genel olarak ele alan tezler oluşturmaktadır.

Hulefâ-i Râşidîn dönemini genel olarak ele alan tezlerin ana konuları olarak idari yapı ve yönetim anlayışı, sosyal sınıflar, gayri Müslimlerle ilişkiler, imar, iskân ve eğitim-öğretim faaliyetleri, hukukî gelişmeler ve uygulamalar zikredilebilir.

Hulefâ-i Râşidîn dönemini genel olarak ele alan tezler yanında her bir halifenin dönemindeki bazı hususları ele alan tezler de bulunmaktadır. İlgili tezler arasında 11 tezle en çok Hz. Ömer, 8 tezle Hz. Osman ve üçer tezle Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ali dönemleriyle ilgili çalışma yapılmıştır.

Hz. Ömer dönemini ele alan tezlerde daha çok fetih hareketleri, Hz. Ömer'in yönetim anlayışı ve ilgili dönemdeki idarî, hukukî ve malî yapılanma gibi konular işlenmektedir.

H. Osman dönemiyle ilgili tezlerde ise H. Osman'ın dâhilî siyaseti, devlet idaresi ve yönetim anlayışı, sosyal yapı ve sosyal olaylarla ilgili konular ele alınmaktadır.

Tablo 5: *Hulefâ-i Râşidîn dönemiyle ilgili tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı*

Konusu	Uzmanlık derecesi	Alanı						Toplam
		Tefsir	İ. Huk.	İ. Mezh. Tarihi	İ. Tarihi	D. Sos.	D. Eğitimi	
Dört Halife Dönemi (Genel)	Y. Lisans	-	2	-	11	1	2	16
	Doktora	1	2	-	11	-	-	14
Hz. Ebû Bekir Dönemi	Y. Lisans	1	-	-	2	-	-	3
	Doktora	-	-	-	-	-	-	-
Hz. Ömer Dönemi	Y. Lisans	-	-	-	7	1	-	8
	Doktora	-	1	-	2	-	-	3
Hz. Osman Dönemi	Y. Lisans	-	-	1	7	-	-	8
	Doktora	-	-	-	-	-	-	-
Hz. Ali Dönemi	Y. Lisans	-	-	-	2	-	-	2
	Doktora	-	-	-	1	-	-	1
Toplam		2	5	1	43	2	2	55

c. Genel Konulu Tezler

Genel konulu tezler, sahâbîleri çeşitli yönleriyle ele alan tezlerdir. Sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin %31'ini teşkil etmektedir. Sahâbîlerle ilgili yazılan biyografik tezlerle Hulefâ-i Râşidîn dönemini ele alan tezlerin dışındaki tezler tasnif edildiğinde bunların, ma'rifetu's-sahâbe, ehl-i beyt -kavramı, kapsamı ve siyasi-sosyal faaliyetleri-, Kur'ân ve hadislerde sahâbenin ele alınışı, Hz. Peygamber-sahâbe ilişkisi, Hz. Peygamber döneminde sahâbenin dini ve sosyal yapısı, sahâbenin tebliğ faaliyetleri, yerleşim ve vefat yerleri, sahâbenin Kur'ân/tefsir, fıkıh, hadis/sünnet, kelam ve zühd anlayışı gibi konuları içerdikleri görülmektedir.

Sahâbîlerle ilgili genel konuların incelendiği anabilim dalına bakıldığında ise Hadis anabilim dalı 31 teze (%40) ilk sırada yer almaktadır. Hadis anabilim dalını 14 teze Tefsir (%18) ve 13 teze (%17) İslam Tarihi anabilim dalları takip etmektedir.

Tablo 6: Genel konuları içeren tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı

Konu	Uzmanlık derecesi	Alanı									Toplam		
		Hadis	Tefsir	İsl. Huk.	Kelâm	Tasavvuf	Arap Dili	İ. Mezih.	Tarihi	İ. Tarihi		Türk İsl. Edb.	Din Sos.
Ma'rifetu's-sahâbe	Y. Lisans	4											4
	Doktora												-
Kur'an'da sahâbe	Y. Lisans		1										1
	Doktora		1										1
Hadislerde sahâbe	Y. Lisans	5											5
	Doktora	1											1
Hz. Peygamber ve sahâbe	Y. Lisans	3							1				4
	Doktora												-
Hz. Peygamber döneminde sahâbe	Y. Lisans								3				3
	Doktora		1						2				3
Ehlibeyt ile ilgili tezler	Y. Lisans	2	2						1				5
	Doktora	1						1	2				4
Sahâbe Coğrafyası	Y. Lisans	2											2
	Doktora												-
Sahâbe ve tebliğ faaliyetleri	Y. Lisans	1											1
	Doktora								1				1
Sahâbe ve Fıkıh Anlayışı	Y. Lisans			4									4
	Doktora												-
Sahâbe ve Kur'an/Tefsir Anlayışı	Y. Lisans		6										6
	Doktora		3										3
Sahâbe ve Hadis/Sünnet Anlayışı	Y. Lisans	4											4
	Doktora	5											5
Sahâbe ve Zühd Anlayışı	Y. Lisans					1							1
	Doktora												
Sahâbe ve Kelâm Anlayışı	Y. Lisans				1								1
	Doktora				1								1
Diğer Mezheplerde Sahâbe	Y. Lisans	1											1
	Doktora								1				1
Edebî Yönleriyle sahâbe	Y. Lisans						2			4			6
	Doktora						1			1			2
Sahâbeyle ilgili genel tezler	Y. Lisans			3					2		1		6
	Doktora	2											2
Toplam		31	14	7	2	1	3	1	13	5	1		78

7. Sonuç ve Öneriler

Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinde sahâbîlerle ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerini ele aldığımız bu çalışmada özellikle İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü ile Temel İslam Bilimleri Bölümü'ndeki akademisyenlerin ve bu alanlarda lisansüstü tez çalışması yapan öğrencilerin sahâbe konusuna büyük bir ilgi gösterdikleri görülmektedir. Özellikle İslam Tarihi, Hadis ve Tefsir anabilim dallarında bu ilgi daha da yüksektir.

İslam tarihi alanında ağırlıklı olarak biyografik tezler ve Dört Halife dönemiyle ilgili siyasi-sosyal konular ele alınmışken, hadis alanında, biyografik tezlerle, sahâbîlerle ilgili diğer konulardaki tezlerin sayısı birbirine yakındır. Tefsir alanında ise ağırlıklı olarak bazı şahısların tefsir anlayışı üzerine bir yöneliş bulunmaktadır.

Sahâbîlerle ilgili en fazla tez yaptıran on akademisyenin yüksek lisans ve doktora konularına bakıldığında ise çoğunun sahâbeyle ilgili çalışma yapmadıkları görülmektedir. İlgili akademisyenlerin problematik bir alan olduğunu düşündükleri için bu konuyu çalıştırdıkları düşünülebilir. Bununla birlikte sahâbe konusunda doktora çalışmaları bulunan Nevzat Aşık ve Bünyamin Erul gibi akademisyenlerin sahâbîlerle ilgili çok az çalıştırma yaptırmaları ise dikkat çekicidir.

Sahâbîlerle ilgili tez çalıştırması yaptıran akademisyenlerin hemen hepsi erkektir. Nahide Bozkurt dışında bayan akademisyenlerin ilgili konuda çalıştırma yaptırmamış olmaları da calibi dikkattir.

Sahâbîlerle ilgili birçok çalışma yapılmış olsa da bazı eksikliklerin bulunduğu görülmektedir. Bu hususları şöyle sıralayabiliriz.

Gerek biyografik tezlerde gerekse genel konulu tezlerde olsun tezlerin çoğu, erkek sahâbîlerle ilgilidir. Kadın sahâbîlerle ilgili tez sayısı oldukça azdır. Bu nedenle kadın sahâbîlerle ilgili çalışma yapılmasında yarar vardır.

Tezlerin bölümlere göre dağılımı incelendiğinde Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü'ndeki tez sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Hâlbuki bu bölümde bulunan Din Eğitimi, Din Psikolojisi, Din Sosyolojisi hatta Dinler Tarihi alanlarında sahâbîlerle ilgili çalışmaların yapılması mümkündür.

Din eğitimi alanında, Hz. Peygamber'in sahâbeyi 23 yıllık bir eğitimden geçirerek örnek nesil haline getirmesi, onların da aynı şekilde kendilerinden sonraki nesli yetiştirmeleriyle ilgili tezler, din psikolojisi alanında, sahâbe neslinin Hz. Peygamber ve Hz. Peygamber sonrası dönemdeki psikolojik yapısı ve Hz. Peygamber'e bağlılıklarının analiziyle ilgili tezler, din sosyolojisi alanında, sahâbe toplumunun yapısı, sosyal sınıflar ve sosyal ilişkiler ağı ve Hz. Peygamber sonrası dönemdeki yapılarıyla alakalı tezler, ilgili ilimlerin verilerinden yararlanılarak çalışma konusu yapılabilir.

Temel İslam Bilimleri Bölümünde özellikle hadis alanında sahâbîlerle ilgili birçok çalışma bulunmakla birlikte tez çalışması yeterli düzeyde değildir. Örneğin hadis anabilim dalında, sahâbe ricâliyle ilgili müstakil kaynaklardan, İbn Abdilberr'in, *el-İstîâb*, İbnu'l-Esîr'in, *Üsdü'l-Ğâbe* ve İbn Hacer'in, *el-İsâbe* gibi eserleri üzerine hiçbir çalışmanın yapılmamış olması büyük bir eksikliktir. Bunun yanında sahâbîlerin hadis rivayet-

leri özellikle de çok hadis rivayet eden sahâbîlerin rivayetleri incelenmelidir. Abdullah Aydınlı'nın muhtemelen kendisinin düşündüğü bir proje kapsamında ilk dönem meğâzî, tarih ve tabakât eserlerinden bazısında sahâbe bilgisine yönelik yaptırdığı çalışmalar, ilgili eserlerde adı geçen sahâbîlerin tespiti açısından büyük öneme sahiptir. Bu tür eserlere ilaveten ensâb türü eserler ve daha sonra yazılan şehir tarihleriyle, ma'rifetu's-sahâbe ve mu'cemu's-sahâbe türü eserler temel alınarak sahâbîlerle ilgili çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

Arap Dili ve Belağatı alanında yapılan tez sayısı sadece beş tane dir. Hâlbuki birçok şair sahâbînin olduğu bilinmektedir. İlgili sahâbîler ve şiirleri hakkında çalışmaların yapılması mümkündür.

Tasavvuf alanında sahâbîlerle ilgili yapılmış müstakil bir çalışmaya rastlanmamıştır. Osman b. Maz'un gibi zâhidliğiyle ön plana çıkmış sahâbîlerle, bazı tarikatların silsilelerinde yer alan sahâbîlerin zühd anlayışları ve tasavvufa etkileri ayrıca Hz. Peygamber-sahâbe ilişkisiyle müşid-mürid ilişkisinin karşılaştırılması araştırma konusu yapılabilir.

İslam mezhepleri tarihi alanında yapılan çalışmalar da oldukça yetersizdir. Sahâbîlerin, mezheplerin oluşumuna etkileri, Şia, Mu'tezile, Mürcie, Zeydiye ve diğer mezheplerin sahâbeye bakışı ele alınıp incelenmelidir.

Özellikle biyografik konulu tezler ve diğer konulardaki tezlerden bir kısmı incelendiğinde bazı tezlerin mükerreren yapıldığı görülmektedir. Birçok ilmi toplantıda, genel olarak dini disiplinler arasında ve hususi olarak anabilim dallarının her birinin kendileri arasında koordineli çalışma yapmalarının gerekli olduğu akademisyenler tarafından dile getirilmekte ve buna yönelik gerekli adımların atılması tavsiye edilmektedir. İlahiyat Fakültesi ve İslâmî İlimler Fakülteleri gibi dini ilimlerin yüksek tahsilinin yapıldığı birçok fakültenin açıldığı günümüzde artık bu, bir ihtiyaç haline gelmiştir. İlgili fakültelerin yöneticilerinin, bölüm başkanlarının ve anabilim dalı başkanlarının sahâbe konusu gibi birçok ilmi disiplini ilgilendiren konularda kendi aralarında koordineli olarak hareket etmelerinin, hem zaman hem de emek israfının önüne geçeceği, daha özgün ve kaliteli çalışmaların ortaya çıkmasına zemin sağlayacağı kanaatindeyiz.

İlahiyat Fakültelerinde Sahâbîlerle İlgili Tamamlanmış Lisansüstü Tezler

1. Biyografik Tezler

Daha önce de ifade edildiği üzere sahâbîlerle ilgili yapılan tezlerin büyük çoğunluğu biyografik tezler oluşturmaktadır. Bu nedenle biz de öncelikle bu tür tezlerin künyelerini vereceğiz. Tezlerin hangi sahâbîlerin biyografisiyle ilgili olduğunun daha iyi görülebilmesi için ilgili tezleri erkek ve kadın sahâbîlerin biyografileri şeklinde iki ana başlığa, her bir başlığı da kendi içerisinde alt başlıklara ayırdık.

a. Erkek Sahâbiler**a.a. Hulefâ-i Râşidîn ile İlgili Tezler⁴**

1. Arı, Mehmet Salih, (1995). Hz. Ebû Bekir ve Ridde Savaşları. (Y. Lisans), Danışman: Kasım İlgün, Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE, 113 s.
2. Mahmudov, Elşad, (1999). İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Halifelik ve Hz. Ebu Bekir'in Halife Seçilmesi, (Y. Lisans), Danışman: Sabri Hizmetli, Ankara Üniversitesi SBE, 229 s.
3. Koçak, Muhsin, (1987). Hz. Ömer ve Fıkhı, (Doktora), Danışman: Selahattin Eroğlu, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 290 s.
4. Karakuş, Nadir, (1990). Hz. Ömer ve Devlet İdaresi, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapor, Selçuk Üniversitesi SBE, 129 s.
5. Güney, Muhittin, (2001). Hilafetine Kadar Ömer bin Hattab, (Y. Lisans), Danışman: İbrahim Sarıçam, Ankara Üniversitesi SBE, 83 s.
6. Yüksel, Muhammed Mustafa, (2006). Karizmatik Lider Örneği Olarak Hz. Ömer, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Bayyigit, Selçuk Üniversitesi SBE, 174 s.
7. Çil, Halit, (2009). Hz. Ömer'in Liderliği, (Doktora), Danışman: Nahide Bozkurt, Ankara Üniversitesi SBE, 388 s.
8. Kaya, İsmail, (2013). Hz. Ömer ve Ailesi, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Altun, Atatürk Üniversitesi SBE, 94 s.
9. Akarsu, Murat, (2001). Hz. Osman ve Hilafeti, (Y. Lisans), Danışman: Nesimi Yazıcı, Ankara Üniversitesi SBE, 284 s.
10. Akpınar, Ömer Faruk, (2011). Hz. Osman'ın Hadis Rivayetindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Zekeriya Güler, Selçuk Üniversitesi SBE, 447 s.
11. Bakır, Abdulhalik, (1985). Halifelğine Kadar Hz. Ali, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Fayda, Ankara Üniversitesi SBE, 123 s.
12. Topaloğlu, Fatih (2001). Hz. Ali'nin Hz. Osman Devri Siyasi Olaylarına Yönelik Tutumu, (Y. Lisans), Danışman: Avni İlhan, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 107 s.
13. Özsüer, Leyla İlkay, (2006). Abdalbaki Gölpinarlı'nın Eserlerinde Hz. Ali Tasavvuru: Kaynakları ve Etkileri, (Y. Lisans), Danışman: İlyas Çelebi, Marmara Üniversitesi SBE, 148 s.
14. Kaplan, Sümeyra, (2007). Hz. Peygamber Döneminde Siyasi, Sosyal ve Askeri Konumu Yönüyle Hz. Ali, (Y. Lisans), Danışman: Bahaüddin Varol, Selçuk Üniversitesi SBE, 65 s.
15. Şanverdi, Abdurrahman, (2007). İlk Üç Halife Döneminde Siyasi, Sosyal ve Dini Etkisi Yönüyle Hz. Ali, (Y. Lisans), Danışman: Bahaüddin Varol, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 116 s.

---

4) İlgili tezler halifelik sırasına ve tezlerin tamamlandığı tarihe göre sıralanmıştır.

16. Suiçmez, Hacer, (2010). Hz. Ali'nin Savaşları ve İslam Mezhepleri Tarihi Açısından Önemi, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Büyükkara, Marmara Üniversitesi SBE, 120 s.
17. Öner, Abdulkerim, (2011). Hz. Ali'nin İlmî Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Adem Tutar, Fırat Üniversitesi SBE, 93 s.
18. Bıyıklı, Murat, (2011). Hz. Ali'nin Devlet İdaresi, (Y. Lisans), Danman: Sebahattin Samur, Erciyes Üniversitesi SBE, 199 s.

a.b. Diğer Sahâbîlerle İlgili Tezler⁵

1. Gürlevik, Yılmaz. (2001), Peygamberimizin Amcalarından Hz. Abbas b. Abdulmuttalib'in Hayatı, (Y. Lisans), Danışman: Ünal Kılıç, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 102 s.
2. Gençay, Osman, (2003). Abbas b. Abdülmuttalib ve İslam Tarihindeki Yeri, (Y. Lisans), Ahmet Önkal, Selçuk Üniversitesi SBE, 97 s.
3. Akbıyık, Ali, (2007). Abdullah b. Abbas Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 69 s.
4. Bilgen, Mehmet, (2007). Abdullah İbn-i Abbas'ın Siyasi Hayatı, (Y. Lisans), Danışman: Ali Aksu, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 106 s.
5. Özdemir, Veysel, (2008). Abdullah b. Amr ve es-Sahifetü's-Sadık'a'sı, (Doktora), Danışman: İbrahim Bayraktar, Atatürk Üniversitesi SBE, 287 s.
6. Küçükkalay, Hüseyin, (1970). Abdullah İbn Mes'ud ve Tefsir İlmindeki Yeri, (Doktora), Danışman: Muhammet Tayyip Okiç, Ankara Üniversitesi, 197 s.
7. Elmalı, Ayşe, (2009). Abdullah b. Mes'ud ve Hukukî Kişiliği, (Doktora), Mehmet Şener, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 255 s.
8. Karakaş, Ali, (1999). Abdullah b. Ömer'in Hayatı ve Hadis İlmindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Yusuf Ziya Keskin, Dicle Üniversitesi SBE, 122 s.
9. Kuşçalı, Ali, Abdullah b. Revaha Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Hakkı Atçeken, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya, 2007, ss. 97.
10. Akpınar, Yusuf, (2007). Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh'in Hayatı, (Y. Lisans), Danışman: Ünal Kılıç, Cumhuriyet Üniversitesi, SBE, 99 s.
11. Ayar, Ali Rıza, (1988). Abdullah b. Zübeyr ve Hilafeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Orhan Üner, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 146 s.
12. Gökçe, Arif, (1991). Abdullah b. Zübeyr ve İdaresi, (Y. Lisans), Danışman: Hüseyin Algül, Uludağ Üniversitesi SBE, 136 s.
13. Hurç, Ramazan, (1991). Abdullah İbn ez-Zübeyr ve Zamanı, (Y. Lisans), Danışman: A. Vehbi Ecer, Erciyes Üniversitesi SBE, 95 s.

5) Bu bölümdeki tezler kendisiyle ilgili tez yapılan sahâbînin adına göre alfabetik olarak düzenlenmiştir.

14. Çanakçı, Kahraman, (1996). Abdullah b. Zübeyr'in Hilafeti ve Emevilerle Mücadelesi, (Y. Lisans), Danışman: Bahattin Kök, Atatürk Üniversitesi SBE, 82 s.
15. Ünal, Zühdü, (1991). Abdurrahman b. Avf, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Maksudoğlu, Marmara Üniversitesi SBE, 86.
16. Metin, İsmail, (2006). Ammar b. Yasir ve Ailesi, (Y. Lisans), Danışman: Ünal Kılıç, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 139 s.
17. Öz, Asım, (1995). Amr b. el-As Hayatı ve Kişiliği, (Y. Lisans), Danışman: Sabri Hizmetli, Ankara Üniversitesi SBE.
18. Güneş, Hüseyin, (1995). Amr İbnü'l-Âs ve Mısır Valiliği, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Zeki Terzi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 165 s.
19. Apak, Adem, (1999). Amr b. el-As Hayatı, Şahsiyeti, Devlet Adamlığı, (Doktora), Danışman: Hüseyin Algül, Uludağ Üniversitesi SBE, 308 s.
20. Yüksel, Bünyamin, (2007). İslâm Tarihi Açısından Bilâl b. Rebâh el-Habeşî'nin Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 67 s.
21. Orazsahedov, Abdly, (2013). Büreyde bin Husayb el-Eslemî, (Y. Lisans), Danışman: Salih Pay, Uludağ Üniversitesi SBE, 115 s.
22. Okumuş, Arif, (2006). Ca'fer Bin Ebi Talib Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 77 s.
23. Binici, Mutlu. (2001). Ebu Süfyan b. Harb, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Yiğit, Marmara Üniversitesi SBE, 136 s.
24. Aydınli, Osman, (1994). Ebu Ubeyde b. el-Cerrâh, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Yiğit, Marmara Üniversitesi SBE, 134 s.
25. Bak, Salih Hakkı, (1995). Ebu Ubeyde b. el-Cerrâh, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Zeki Terzi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 190 s.
26. Korkmaz, Mehmet, (1997). Ebu Ubeyde b. Cerrah Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 114 s.
27. Sarıtaş, Adem, (1997). Ebu Zer el-Gıfârî Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 86 s.
28. Doğan, Salih, (2005). Enes b. Malik Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Turan Yüksel, Dicle Üniversitesi SBE, 72 s.
29. Tanrıverdi, İsmail, (2007). Eş'as b. Kays el-Kindî'nin Hayatı, Kişiliği ve İslâm Tarihindeki Yeri, (Y. Lisans), Adnan Demircan, Harran Üniversitesi SBE, 103 s.
30. Yiğit, Ebubekir, (1996). İran ve Suriye'nin Fethinde Halid b. Velid'in Rolü, (Y. Lisans), Danışman: Sabri Hizmetli, Ankara Üniversitesi SBE, 63 s.
31. Ahmedova, Zamira, (2011). Hz. Hüseyin'in Hayatı, Hilâfet Mücadelesi ve Din Anlayışı, (Doktora), Danışman: Eyüp Baş, Ankara Üniversitesi SBE, 152 s.

32. Kazak, Nesibe, (2009). Huzeyfe bin Yeman ve Peygamber Efendimiz'den Öğrendiği Özel Bilgilerle İlgili Rivayetlerin Değerlendirilmesi, (Y. Lisans), Danışman: Veli Atmaca, Fırat Üniversitesi SBE, 124 s.
33. Özsoy, Belkıs, (2012). İkrime b. Ebû Cehil'in Hayatı ve İslâm Tarihi'ndeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Önkal, Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE, 76 s.
34. Deniz, Ramazan, (2007). Hz. Ali'nin Mısır Valisi Kays b. Sa'd'ın Hayatı ve Kişiliği, (Y. Lisans), Danışman: Rıza Savaş, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 141 s.
35. Ünal, Hüseyin, (2011). Mikdâd b. Esved'in Hayatı ve Rivâyetleri, (Y. Lisans), Danışman: Hasan Cirit, Marmara Üniversitesi SBE, 153 s.
36. Aycan, İrfan, (1989). Muaviye b. Ebî Süfyan Hayatı ve Devlet Politikası, (Doktora), Danışman: Hüseyin Gazi Yurdaydın, Ankara Üniversitesi SBE, 336 s.
37. Çakır, Durmuş Ali, (2006). Hz. Muaviye'nin Rivayetleri, (Y. Lisans), Danışman: Ramazan Ayvallı, Marmara Üniversitesi SBE, 219 s.
38. Dural, Osman Nuri, (2007). Muaviye b. Ebî Süfyan'a Yöneltilen Eleştiriler, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Hakkı Atçeken, Selçuk Üniversitesi SBE, 133 s.
39. Güler, Musa, (2001). Muaz b. Cebel: Hayatı Kişiliği ve İslam Tarihi ve Kültüründeki Yeri, (Y. Lisans), Abdurrahman Acar, Dicle Üniversitesi SBE, 81 s.
40. Çiçekana, Mehmet, (2005). Muaz bin Cebel Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Bahaüddin Varol, Selçuk Üniversitesi SBE, 90 s.
41. Baltacı, Ayşe Sümeyye, (1997). Muğire b. Şu'be'nin İslam Tarihindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Önkal, Selçuk Üniversitesi SBE, 105 s.
42. Yılmaz, Melek, (2005). Muğire b. Şu'be (Hayatı-Şahsiyeti-Devlet Adamlığı), (Y. Lisans), Danışman: Mefâil Hızlı, Uludağ Üniversitesi SBE, 114 s.
43. Çoban, Köksal, (2013). Mus'ab Bin Umeyr'in Hayatı ve Kişiliği, (Y. Lisans), Danışman: Osman Gürbüz, Atatürk Üniversitesi SBE, 137 s.
44. Gündüz, Mehmet Salih, (2013). Mus'ab b. Umeyr'in Hayatı, Kişiliği ve İslam Tarihindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Adnan Demircan, Harran Üniversitesi SBE, 75 s.
45. Baloğlu, Mehmet, Sa'd b. Ebî Vakkas, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 1990, ss. 162.
46. Özkader, Cengiz, (1996). Sa'd b. Ebî Vakkas, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Lütfi Kazancı, Uludağ Üniversitesi SBE, 81 s.
47. Avcı, Durmuş Ali, (1997). Sa'd b. Ebî Vakkas Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 137 s.
48. Özkal, Ramazan, (2007). Sa'd b. Ebî Vakkas ve Siyasi Faaliyetleri, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Sezikli, Gazi Üniversitesi SBE, 135 s.
49. Ulaş, Nurettin, (2003). Sa'd b. Ubade Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Cem Zorlu, Selçuk Üniversitesi SBE, 100 s.

50. Güven, Osman, (2006). Said b. Zeyd'in Hayatı ve İslam Tarihindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Önkal, Selçuk Üniversitesi SBE, 48 s.
51. Tatlı, Ebubekir, (2007). Aşere-i Mübeşşere'den Said b. Zeyd'in Hayatı ve Rivâyetleri, (Y. Lisans), Danışman: Ali Akyüz, Marmara Üniversitesi SBE, 205 s.
52. Yılmaz, Abdulkadir, (2009). Selman el-Farisi'nin Hayatı, İslam Tarihindeki Yeri ve Tesirleri, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 121 s.
53. Çakır, Zehra, (2005). Talha b. Ubeydullah Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Ahmet Turan Yüksel, Selçuk Üniversitesi SBE, 94 s.
54. Menteşe, Melek, (2009). Ubâde b. Samit'in (r.a.) Hayatı ve Hadis Rivayetindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Hayati Yılmaz, Sakarya Üniversitesi SBE, 107 s.
55. Pusmaz, Durak, (1992). Übey İbn Ka'b ve Tefsirdeki Yeri, (Doktora), Danışman: Ali Osman Yüksel, Marmara Üniversitesi SBE, 279 s.
56. Karakuş, Abdülkadir, (1999). Übey b. Ka'b İlmî Şahsiyeti, Kıraati ve Tefsirdeki Metodu, (Doktora), Danışman: Durmuş Ali Kayapınar, Selçuk Üniversitesi SBE, 264 s.
57. Kahyaoglu, M. Tayyip, (2001). Üsâme b. Zeyd Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 67 s.
58. Pusmaz, Durak, (1986). Zeyd b. Sabit ve Kur'ân İlimlerindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Sadrettin Gümüş, Marmara Üniversitesi SBE, 136 s.
59. Taşçı, İbrahim, (1999). Zeyd b. Sabit ve Kur'an-ı Kerim'e Hizmeti, (Doktora), Selçuk Üniversitesi SBE, 176 s.
60. Söylemez, Neşe, (2001). Zeyd Bin Harise ve Ailesi, (Y. Lisans), Danışman: Ramzan Hurç, Fırat Üniversitesi SBE, 72 s.
61. Çiçek, Mustafa, (2005). Zübeyr b. el-Avvam'ın Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Bahaüddin Varol, Selçuk Üniversitesi SBE, 142 s.

---

a.c. Bazı Sahâbî Gruplarıyla İlgili Tezler

1. Dağ, Ökkeş, (2007). Hz. Peygamber Zamanında Kur'an'ın Ezberlenmesi ve Hafız Sahabiler, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Paçacı, Ankara Üniversitesi SBE, 103 s.
2. Efendioğlu, Mehmet, (1991). Arap Olmayan Sahabiler, (Y. Lisans), Danışman: M. Yaşar Kandemir, Marmara Üniversitesi SBE, 267 s.
3. Eryarsoy, Elif, (2002). Hz. Peygamber'in Azadlıları ve Rivayetleri, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Lütfi Çakan, Marmara Üniversitesi SBE, 162 s.
4. Kiraz, Ömer Faruk, (2007). Hz. Peygamberin Amcaları, (Y. Lisans), Danışman: Levent Öztürk, Sakarya Üniversitesi SBE, 195 s.
5. Kurt, Eyüp, (2000). Hz. Peygamber Devrinde Danışma Meclisi (Şura), (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Şeker, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 86 s.

6. Memmedzade, Elçin, (1999). Vahiy Katipliği ve Hz. Peygamber'in Vahiy Katipleri, (Y. Lisans), Danışman: Ömer Özsoy, Ankara Üniversitesi SBE, 108 s.
7. Özdemir, Serdar, (1993). Hz. Peygamber'in Seriyeye Komutanları ve Seriyeleri, (Y. Lisans), Danışman: Ziya Kazıcı Marmara Üniversitesi SBE, 63 s.
8. Şengül, Hilal, (2012). Hz. Peygamber'in Sefere Çıkarken Bıraktığı Vekiller ve Atama Kriterleri, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Önkal, Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE, 61 s.
9. Şulul, Zeynep, (2013). Hz. Peygamber Tarafından İslâm'a Davet İçin Gönderilen Elçiler, (Y. Lisans), Danışman: Murat Akgündüz, Harran Üniversitesi SBE, 72 s.
10. Tunç, Yusuf, (2009). Cemal ve Sıffin Savaşlarında Tarafsız Kalan Sahâbiler, (Y. Lisans), Danışman: Rıza Savaş, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 233 s.
11. Yalçın, Abdülmetin, (2010). İlk Üç Tabakada Yemenli Hadisçiler Sahâbe, Tabi'un, Etbâu't-Tabiîn, (Y. Lisans), Danışman: Nihat Yatkın, Ankara Üniversitesi SBE, 204 s.
12. Yavuz, Ayşe, (2011). Hz. Peygamber'in Zekat Memuru Olarak Görevlendirdiği Sahâbiler, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Önkal, Selçuk Üniversitesi SBE, 76 s.

b. Kadın Sahâbiler

b.a. Hz. Peygamberin Ailesiyle İlgili Tezler⁶

1. İla, Sevda, (2007). Hz. Aişe ve Peygamber Sonrası Siyasi Hayattaki Rolü, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Yörük, Çukurova Üniversitesi SBE, 120 s.
2. Uslan, Pınar, (2003). Hz. Aişe'nin Bayan Öğrencileri, (Y. Lisans), Danışman: Nevzat Aşık, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 149 s.
3. Yılmaz, Nimet, (1998). Hz. Aişe'nin İlk Müslüman Topluma Sosyolojik Etkileri (Din Sosyolojisi Açısından Karizmatik Tip Araştırması), (Y. Lisans), Danışman: Yümnü Sezen, Marmara Üniversitesi SBE, 88 s.
4. Mahmat, Emine Cankat, (2004). Hz. Aişe'nin Dönemindeki Siyasi Olaylardaki Rolü, (Y. Lisans), Danışman: Adem Tutar, Fırat Üniversitesi SBE, 58 s.
5. Öztürk, Nilgül, (2007). Hz. Aişe ve Tefsir İlmindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Bedir, Harran Üniversitesi SBE, 117 s.
6. Gülaç, Özlem Hatice, (2013). Cüveyriye b. Haris: Hayatı ve Rivayetleri Üzerine Bir İnceleme, (Y. Lisans), Danışman: Nevzat Tartı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE, 92 s.
7. Gümrükçüoğlu, Süleyman, (2004). Hz. Hafsa'nın Hayatı ve Rivâyetleri, (Y. Lisans), Danışman: Ali Akyüz, Marmara Üniversitesi SBE, 157 s.

6) Bu kısımdaki tezler Hz. Peygamber'in ailesinden kendisiyle ilgili tez yapılan sahâbilerin adına göre alfabetik olarak düzenlenmiştir.

8. Ateş, Fatma, (2007). Hz. Peygamber'in Hanımlarından Hafsa'nın Hayatı ve Kişiliği, (Y. Lisans), Danışman: Adnan Demircan, Harran Üniversitesi SBE, 68 s.
9. Sabuncu, Ömer, (2007). Hz. Peygamber'in İlk Hanımı Hz. Hatice'nin Hayatı ve Kişiliği, (Y. Lisans), Danışman: Kasım Şulul, Harran Üniversitesi SBE, 84 s.
10. Peköz, Emine, (2012). Hz. Peygamber'in Hanımlarından Ümmü Habibe'nin Hayatı, Kişiliği ve İslâm Tarihindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Adnan Demircan, Harran Üniversitesi SBE, 90 s.
11. Yolcu, Emine, (2011). Ümmü Habibe bint. Ebû Süfyan'ın Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 77 s.
12. Uraler, Aynur, (1990). Ümmü Habibe'nin Rivayetleri, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Lütfi Çakan, Marmara Üniversitesi SBE, 111 s.
13. Ay, Abdurrahman, (2003). Hz. Peygamber'in Hanımı Ümmü Seleme, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 107 s.
14. Yıldırım, Suzan, (2006). Hz. Peygamber'in Hanımlarından Ümmü Seleme'nin Hayatı ve Kişiliği, (Y. Lisans), Danışman: Adnan Demircan, Harran Üniversitesi SBE, 79 s.
15. Toğuşlu, Serap, (2007). Hz. Peygamberin Hanımlarından Zeyneb Binti Cahş'ın Hayatı, Kişiliği, İslam Tarihindeki Yeri ve Önemi, (Y. Lisans), Danışman: Adnan Demircan, Harran Üniversitesi SBE, 65 s.
16. Demir, Perihan, (2003). Zeynep binti Cahş'ın Hayatı ve Rivayetleri Üzerine Bir İnceleme, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Emin Özafşar, Ankara Üniversitesi SBE, 92 s.
17. Özdoğan, Kevser, (2013). Hz. Peygamber'in Çocukları, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Ağırman, Atatürk Üniversitesi SBE, 121 s.
18. Taşçı, Haticeül Kübra, (2012). Hz. Peygamber'in Büyük Kızı Zeyneb'in Hayatı, (Y. Lisans), Danışman: Nebi Gümüş, Rize Üniversitesi SBE, 101 s.

b. b. Diğer Kadın Sahâbîlerle İlgili Tezler

1. Büyükarıslan, Zeliha, (2004). Esmâ binti Ebu Bekir Hayatı ve Şahsiyeti, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapar, Selçuk Üniversitesi SBE, 48 s.
2. Topgül, Mürvet Nur, (2011). Esmâ Bint Ebî Bekr ve Hadis İlmindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Nimetullah Akın, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE, 181 s.
3. Kızılca, Şenel, (1997). Esmâ binti Ebu Bekir'in Hayatı ve Hadis İlmindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Ramazan Ayvalı, Marmara Üniversitesi SBE, 98 s.
4. Zayıf, Ferda, (2005). Meşhur Hanım Sahâbîlerden Esmâ Bint Umeys, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Yiğit, Marmara Üniversitesi SBE, 64 s.
5. Öztürk, Kadir, (2010). Esmâ binti Yezid'in Hayatı ve Rivayetleri, (Y. Lisans), Danışman: Hasan Cirit, Marmara Üniversitesi SBE, 147 s.
6. Yıldırım, Zeynep, (2009). Ümmü Hani (r.a.)'ın Hayatı ve Hadis Rivayetindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Hayati Yılmaz, Sakarya Üniversitesi SBE, 107 s.

7. Mart, Ayşe Gül, (2011). Ümmü Süleym'in Hayatı, Şahsiyeti ve Hz. Peygamber Dönemindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapor, S Üniversitesi SBE, 46 s.
8. Kurt, Hatice, (2001). Sahabi Hanımlar ve Hadis İlmi, (Y. Lisans), Danışman: Abdullah Aydın, Sakarya Üniversitesi SBE, 160 s.
9. Sezen, F. Sedanur, (1996). Ebu Davud ve İbn Mace'nin Sünenlerinde Hanım Sahabiler, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Sönmez, Uludağ Üniversitesi SBE, 128 s.

2. Hulefâ-i Râşidîn Dönemiyle İlgili Tezler

a. Hulefâ-i Râşidîn Dönemini Genel Olarak Ele Alan Tezler⁷

1. Acar, Cafer, (2000). Dört Halife Dönemi Fetihlerinin Arka Planı, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Özdemir, Ankara Üniversitesi SBE, 142.
2. Akyüzoğlu, İlyas, (2012). Hz. Muhammed ve Dört Halife Döneminde İktidarın Meşruiyet Kaynakları, (Doktora), Danışman: Nahide Bozkurt, Ankara Üniversitesi SBE, 232 s.
3. Ayar, Ali Rıza, (1997). Hz. Osman ve Hz. Ali Dönemlerinde Devlet-Halk Münasebetleri, (Doktora), Danışman: Mustafa Zeki Terzi Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 220 s.
4. Baş, Eyüp, (1996). Başlangıcından Raşid Halifeler Devri Sonuna Kadar Müslüman-Yahudi İlişkileri, (Y. Lisans), Danışman: İrfan Aycan, Ankara Üniversitesi SBE, 145 s.
5. Başköylü, Mahmut, (1995). Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer Döneminde Devlet-Halk Münasebetleri, (Doktora), Danışman: Mustafa Zeki Terzi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 270 s.
6. Çakırtaş, Mehmet, (2001). Dört Halife Dönemi Savaş Esirlerinin Durumu (10-40/632-661), (Y. Lisans), Danışman: İrfan Aycan, Ankara Üniversitesi SBE, 104 s.
7. Demirci, Abdurrahman, (2012). Hz. Peygamber ve Dört Halife Döneminde Gayr-ı Müslim Politikaları, (Doktora), Danışman: İrfan Aycan, Ankara Üniversitesi SBE, 411 s.
8. Dündar, Mahmut, (1999). Hulefa-i Raşidin Döneminde Eğitim ve Öğretim, (Y. Lisans), Danışman: İlhan Yıldız, Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE, 98 s.
9. Erkal, Mehmet, (1981). İslam Vergi Hukuku: Hulefa-i Raşidin ve Emeviler Devri, (Doktora), Danışman: Salih Tuğ, Atatürk Üniversitesi, 375 s.
10. Ferligül, Mevlüt, (1990). Hulefâ-i Raşidin Döneminde Meşhur Komutanlar, (Doktora), Danışman: Mustafa Fayda, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 192 s.
11. Güler, Mehmet Nuri, (1995). İslam İdare Hukukunun Ortaya Çıkışı (Hz. Peygamber ve Raşid Halifeler Dönemlerinde İdarenin Kuruluşu, İşleyişi ve Denetlenmesi), (Doktora), Danışman: Cihat Tunç, Erciyes Üniversitesi SBE, 269 s.

7) Bu ve bundan sonraki kısımlarda zikredilen tezler yazar soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

12. Güneş, Arif, (1989). Dört Halife Dönemi Sonuna Kadar Kur'an Tarihi, (Y. Lisans), Danışman: Salih Akdemir, Ankara Üniversitesi SBE, 174 s.
13. Güzel, Ahmet, (1996). Hulefai Raşidin Döneminde İdari Yapı, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Önkal, Selçuk Üniversitesi SBE, 240 s.
14. İctihadi, Ebü'l-Kasım, (1958). Hulefai Raşidin Devrinde İslam İktisadiyatı Tarihi, (Doktora), Danışman: Ankara Üniversitesi.
15. Koçyiğit, Tahsin, (2007). İslam Tarihinin İlk Yıllarında (h. 1-41/m. 622-661) İskan, (Doktora), Danışman: Rıza Savaş, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 424 s.
16. Kurt, Eyüp, (2013). Dört Halife Döneminde Yönetim Anlayışı, (Doktora), Danışman: Rıza Savaş, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 300 s.
17. Özkan, Aziz, (1994). Raşit Halifeler Devrinde Müslüman-Hıristiyan İlişkileri, (Y. Lisans), Danışman: Sabri Hizmetli, Ankara Üniversitesi SBE, 90 s.
18. Özlü, A. Serdar, (2003). Dört Halife Döneminde İç Güvenlik, (Doktora), Danışman: İrfan Aycan, Ankara Üniversitesi SBE, 187 s.
19. Öztürk, Hayrettin, (1998). Hz. Peygamber ve Raşid Halifeler Döneminde Kur'an'ın Yazılması ve Toplanması, (Doktora), Danışman: İshak Yazıcı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 340 s.
20. Şen, Abdurrahim, (2013). Hulefâ-i Râşidîn'in Halife Seçilme Şekilleri, (Y. Lisans), Danışman: Tevhit Ayengin, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE, 124 s.
21. Şimşek, Sultan Neval, (2005). Dört Halife Döneminde Yönetim ve Toplumsal Sınıflar, (Y. Lisans), Danışman: Osman Zümrüt, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 62 s.
22. Şimşir, Mehmet, (2011). İlk Dönem İslâm Tarihinde Haberleşme: Râşid Halifeler Dönemi Sonunu Kadar, (Doktora), Danışman: Ahmet Önkal, Selçuk Üniversitesi SBE, 315 s.
23. Varol, Mehmet Bahaüddin, (1993). Hulefai Raşidin Döneminde Eğitim ve Öğretim, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Ali Kapor, Selçuk Üniversitesi SBE, 100 s.
24. Yeter, Hasan Serhat, (2002). İslam Hukukunda Müste'men (Yabancılar) Hukuku (Dört Halife Dönemi), (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Erdoğan, Marmara Üniversitesi SBE, 134 s.

b. Hulefâ-i Râşidîn Dönemini de Kapsayan Genel Nitelikli Tezler

1. Ayhün, Erşahin Ahmet, (1989). İslam'ın İlk Yıllarından Emevilerin Sonuna Kadar Deniz Seferleri, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 62 s.
2. Azimli, Mehmet, (1999). Halifeliliğin Kurumsallaşması (Başlangıçtan M. 800 Yılına Kadar), (Doktora), Danışman: İsmet Kayaoğlu, Selçuk Üniversitesi SBE, 256 s.
3. Erkoçoğlu, Fatih, (1999). Başlangıçtan Emevilerin Sonuna Kadar İmar Faaliyetleri, (Y. Lisans), Danışman: Sabri Hizmetli, Ankara Üniversitesi SBE, 209 s.

4. Sezen, Gülsüm, (1997). Cahiliye Devrinden Emevilerin Sonuna Kadar Müslümanlar-
da Tıbbi Gelişmeler, (Y. Lisans), Danışman: İrfan Aycan, Ankara Üniversitesi SBE,
111 s.
5. Şimşir, Mehmet, (2002). İlk Dönem İslam Divanlarının Tarihi Gelişimi (Başlangıçtan
Abdûlmelik b. Mervan Dönemi Sonuna Kadar), (Y. Lisans), Danışman: İsmail Hakkı
Atçeken, Selçuk Üniversitesi SBE, 68 s.
6. Yılmaz, Fatih Mehmet, (2004). Sosyolojik Açından Hicri I-II. Asır İslam Toplumunda
Sosyal Hayat ve Aile Yapısı (Mukayeseli Bir İnceleme), (Y. Lisans), Danışman: Bün-
yamin Solmaz, Selçuk Üniversitesi SBE, 184 s.

c. Hz. Ebû Bekir Dönemini Ele Alan Tezler

1. Balcı, İsrâfil, (1996). Hz. Ebu Bekir Döneminde Diplomatik Münasebetler ve Andlaş-
malar, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Zeki Terzi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE,
220 s.
2. Çakır, Vural, (1993). Hz. Peygamber'den Sonra Yönetim Problemi (Hz. Ebu Bekir
Devri), (Y. Lisans), Danışman: Hüseyin Algül, Uludağ Üniversitesi SBE.
3. Erkut, Abdulkadir, (2003). Hz. Ebubekir Dönemi'nde Kur'an'ın Cem'iyle İlgili Riva-
yetlerin Tahlili, (Y. Lisans), Danışman: Ömer Özsoy, Ankara Üniversitesi SBE, 58 s.

d. Hz. Ömer Dönemini Ele Alan Tezler

1. Balcı, İsrâfil, (2002). Hz. Ömer Dönemi'nde Diploması, (Doktora), Danışman: Mus-
tafa Zeki Terzi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE.
2. Barış, Mustafa Necati, (2006). Hz. Ömer Döneminde Bayındırlık Faaliyetleri, (Y. Li-
sans), Danışman: İrfan Aycan, Ankara Üniversitesi SBE, 144 s.
3. Çil, Halit, (1996). Hz. Ömer Dönemi Ordu ve Ordugahlar, (Y. Lisans), Danışman:
Mehmet Özdemir, Ankara Üniversitesi SBE, 186 s.
4. Eker, Cihan, (2003). Hz. Ömer Devrinde Ehl-i Kitapla İlişkiler ve Tehcir, (Y. Lisans),
Danışman: İbrahim Sarıçam, Ankara Üniversitesi SBE, 137 s.
5. Eraslan, Sadık, (1997). Sosyal ve Politik Sonuçları İtibariyle Hz. Ömer Devri Fetih
Hareketleri, (Doktora), Danışman: Nesimi Yazıcı, Ankara Üniversitesi SBE, 220 s.
6. Erten, Hayri, (1995). Din sosyolojisi Açısından Hz. Ömer Dönemi ve Olayları, (Y.
Lisans), Danışman: Bünyamin Solmaz, Selçuk Üniversitesi SBE, 194 s.
7. Gezer, Bekir, (1999). Kamu Yönetimi İlkeleri Açısından Hz. Ömer Dönemi Devlet
İdaresi, (Y. Lisans), Danışman: Celal Yeniçeri, Marmara Üniversitesi SBE, 208 s.
8. Mısırlı, Murat, (2001). Hz. Ömer Döneminde Maliye Teşkilatı, (Y. Lisans), Danış-
man: Nahide Bozkurt, Ankara Üniversitesi SBE, 143 s.
9. Öztürk, Ayşegül, (2011). Hz. Ömer Döneminde Güneydoğu Anadolu'daki Fetih Hare-
ketleri, (Y. Lisans), Danışman: Adem Tutar, Fırat Üniversitesi SBE, 78 s.

10. Şahin, Mustafa, (2002). Hz. Ömer Döneminde Şura “Danışma Meclisi”, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Lütfi Kazancı, Uludağ Üniversitesi SBE, 86.
11. Vural, Muammer, (2005). İslam Hukuk Düşüncesinde Yasama Yetkisi (Hz. Ömer Dönemi), (Doktora), Danışman: Beşir Gözübenli, Atatürk Üniversitesi SBE, 205 s.

e. Hz. Osman Dönemini Ele Alan Tezler

1. Akay, Nejdet, (2012). Hz. Osman Dönemi Fitne Olayları ve Temel Sebepleri, (Y. Lisans), Danışman: Mazlum Uyar, Marmara Üniversitesi SBE, 233 s.
2. Apak, Adem, (1995). Hz. Osman Dönemi Emevi İdarecileri, (Y. Lisans), Danışman: Hüseyin Algül, Uludağ Üniversitesi SBE, 129 s.
3. Aytekin, Ülker, (1995). Hz. Osman Zamanında Küfe, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Yiğit, Marmara Üniversitesi SBE, 64 s.
4. Barlak, Hasan, (2006). Arap Kabilecilik Anlayışının Hz. Osman Dönemi Siyasi Gelişmelerine Etkisi, (Y. Lisans), Danışman: İsrail Balcı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 163 s.
5. Fidan, Celal, (2005). Hz. Osman’ın Öldürülmesi Olayında Sahâbe’nin Tavrı, (Y. Lisans), Danışman: Ünal Kılıç, C Üniversitesi SBE, 205 s.
6. Keskin, Hasan, (2001). Hz. Osman’ın Devlet Politikası ve Valileri, (Y. Lisans), Danışman: Sıddık Ünal, Fırat Üniversitesi SBE, 93 s.
7. Korkmaz, Erdal, (2003). Hz. Osman’ın Dâhilî Siyaseti, (Y. Lisans), Danışman: Hanefi Palabıyık, Atatürk Üniversitesi SBE, 71 s.
8. Şeker, Dursun Ali, (1998). Hz. Osman Döneminde Devlet Yapısı ve Sosyal Hayat, (Y. Lisans), Danışman: Adnan Demircan, Harran Üniversitesi SBE, 82 s.

f. Hz. Ali Dönemini Ele Alan Tezler

1. Bakır, Abdulhalik, (1990). İdari ve İktisadi Yönden Hz. Ali Dönemi, (Doktora), Danışman: Hüseyin Gazi Yurdaydın, Ankara Üniversitesi SBE, 263 s.
2. Barlak, Yasemin, (2006). Kabilecilik Anlayışının Hz. Ali Dönemi Siyasi Gelişmelerine Etkisi, (Y. Lisans), Danışman: Kenan Ayar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 163 s.
3. Günal, Mustafa, (1997). Hz. Ali Döneminde İç Karışıklıklar, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 210 s.

3. Sahâbîlerle İlgili Genel Konuları Ele Alan Tezler

a. Ma’rifetu’s-sahâbe Konusuyla İlgili Tezler

1. Bakırcıoğlu, Mehmet Zeki, (2007). İbn Sa’d’ın et-Tabakâtü’ül-Kübra’sında Sahâbe Bilgisi, (Y. Lisans), Danışman: Abdullah Aydın, Sakarya Üniversitesi SBE, 129 s.

2. Gökçe, Aziz, (2011). İbn Ebî Hayseme’de Sahabe Bilgisi, (Y. Lisans), Danışman: Abdullah Aydınli, Sakarya Üniversitesi SBE, 113 s.
3. Sainkaplan, İbrahim, (2007). İbn Hişâm’ın es-Sîretü’n-Nebeviyye’sinde Sahâbe Bilgisi, (Y. Lisans), Danışman: Abdullah Aydınli, Sakarya Üniversitesi SBE, 110 s.
4. Solak, Mustafa, (2008). Hadislerde Sahabe Kavramı, (Y. Lisans), Danışman: Abdülkadir Evgin, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE, 67 s.

b. Kur’an’da Sahâbe’nin Ele Alınışıyla İlgili Tezler

1. Aydın, Hakan, (2003). Sebeb-i Nüzul Bağlamında Sahâbeye Atıfta Bulunan Ayetlerin Tahlili ve Değerlendirilmesi, (Y. Lisans), Danışman: Talip Özdeş, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 132 s.
2. Çapan, Ergün, (1999). Kur’an’da Sahâbe, (Doktora), Danışman: Ali Özek, Marmara Üniversitesi SBE, 384 s.

c. Hadislerde Sahâbe’nin Ele Alınışıyla İlgili Tezler

1. Demir, Mahmut, (2010). Fezailü’s-Sahâbe Rivayetleri Bağlamında Şii-Sünni İtilafının Sünni Hadis Rivayetine Yansımaları, (Doktora), Danışman: Bünyamin Erul, Ankara Üniversitesi SBE, 350 s.
2. Güşen, Seyit Ali, (2007). Hz. Peygamber ve Hulefâ-i Râşidîn’in Sünnetine Sarılmayı Emreden Hadisin Değerlendirmesi, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Yücel, Marmara Üniversitesi SBE, 168 s.
3. Saraçoğlu, Salih, (2008). Cennetle Müjdelenen Sahâbilerle İlgili Rivâyetlerin Değerlendirilmesi, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Yücel, Marmara Üniversitesi SBE, 167 s.
4. Yılmaz, Abdurrahman, (1999). Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer’in Faziletleriyle İlgili Hadislerin Tahlili, (Y. Lisans), Danışman: Yusuf Ziya Keskin, Dicle Üniversitesi SBE, 136 s.
5. Yılmaz, Orhan, (2003). Hz. Ali’yi Öne Çıkaran Rivayetlerin Değeri, (Y. Lisans), Danışman: Bünyamin Erul, Ankara Üniversitesi SBE, 144 s.
6. Yumak, Ali, (2005). “Kütüb-i Tis’a” Çerçevesinde Sâhabenin Bazı Temel Ahlâkî Varsıfları (Sevgi ve Hoşgörü), (Y. Lisans), Danışman: Ramazan Ayvalli, Marmara Üniversitesi SBE, 136 s.

d. Hz. Peygamber ve Sahâbeyi Ele Alan Tezler

1. Akkurt (Kabanka), Türkan, (2006). Hazret-i Peygamber’in Hz. Ali’ye Öğütleri (Tespit ve Değerlendirme), (Y. Lisans), Danışman: Abdülkadir Palabıyık, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 204 s.

2. Avcı, Seyit, (1992). Sahâbe Devrinde Peygamber Sevgisi, (Y. Lisans), Danışman: İsmail Lütfi Çakan, Marmara Üniversitesi SBE, 122 s.
3. Karabacak, Mustafa, (1996). Hanımların Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ve Günümüz Kadınlarının Din Görevlilerine Yönelttiği Sorular, (Y. Lisans), Danışman: Bilal Saklan, Selçuk Üniversitesi SBE, 169 s.
4. Yılmaz, Yusuf, (2000). Müslümanların Hz. Peygamber (s.a.v.)'e İtirazları, (Y. Lisans), Danışman: Rıza Savaş, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 140 s.

e. Hz. Peygamber Döneminde Sahâbenin Çeşitli Yönlerden Durumlarını Ele Alan Tezler

1. Azizova, Elnure, (2007). Hz. Peygamber Döneminde Çalışma Hayatı ve Meslekler, (Doktora), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 494 s.
2. Eser, Mithat, (2001). Hz. Peygamber Döneminde Beşeri Yönleriyle Ashabın Konumu, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Önkal, Selçuk Üniversitesi SBE, 129 s.
3. Fırat, Yavuz, (1997). Kur'an-ı Kerim'e Göre Vahiy Sürecinde Oluşan İslam Toplumu (Tedric ve Tebliğ Yöntemleri), (Doktora), Danışman: Mehmet Zeki Duman, Erciyes Üniversitesi SBE, 247 s.
4. Savaş, Rıza, (1991). Hz. Muhammed Devrinde Kadın, (Doktora), Danışman: Ethem Ruhi Fıglalı, Erciyes Üniversitesi SBE, 278 s.
5. Sezikli, Abdullah, (2006). İslam Tarihinde Hz. Peygamber Döneminde Siyer Kaynaklarına Göre İslam'a Giriş Şekilleri, (Y. Lisans), Danışman: Ramazan Karaman, Gazi Üniversitesi SBE, 144 s.
6. Velioglu, Tuba, (2013). Hz. Peygamber Döneminde Ev Kadını ve Aile İçerisindeki Fonksiyonu, (Y. Lisans), Danışman: Yılmaz Metin, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 147 s.

f. Ehlibeyt ile İlgili Tezler

1. Açıkel, Yusuf, (1999). Hadislerde Ehl-i Beyt, (Doktora), Danışman: Talat Sakallı, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, 322 s.
2. Arvas, Sait Emin, (1999). Kur'an ve Sünnette Ehl-i Beyt Kavramı, (Y. Lisans), Danışman: Ramazan Ayvallı, Marmara Üniversitesi SBE, 125 s.
3. Azizova, Elnure, (2001). Kerbelâ Vak'ası, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 138 s.
4. Karabiber, Namık Kemal, (2007). Ehl-i Beyt Tasavvuru ve Erken Dönemdeki Yansımaları (Hicri I-II. Asır), (Doktora), Danışman: Hasan Onat, Ankara Üniversitesi SBE, 230 s.
5. Kılıç, Abdullah, (2002). Kur'an-ı Kerim'de Ehl-i Beyt Kavramı, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Zeki Duman, Erciyes Üniversitesi SBE, 101 s.

6. Kış, Osman, (2005). Hz. Peygamber ve Hanımlarının Aile İçi İlişkileri, (Y. Lisans), Danışman: Raşit Küçük, Marmara Üniversitesi SBE, 145 s.
7. Sarıçam (Gül), Meryem, (2007). Hz. Muhammed'in Eşlerine Hitab Eden Ayetlerin İncelenmesi, (Y. Lisans), Danışman: Talip Özdeş, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 78 s.
8. Uyar, Gülgün, (2002). Siyasi ve İctimai Hayatta Ali-Fatıma Evladı (260/873'e Kadar), (Doktora), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 278 s.
9. Varol, Mehmet Bahâüddin, (1999). Ehl-i Beyt ve Siyasi Faaliyetleri, (Doktora), Danışman: Mehmet Ali Kapor, Selçuk Üniversitesi SBE, 372 s.

g. Sahâbe Coğrafyasıyla İlgili Tezler

1. Akgün, Hüseyin, (1999). Sahâbe Coğrafyası, (Y. Lisans), Danışman: Abdullah Aydın, Sakarya Üniversitesi SBE, 125 s.
2. Alpkıray, Abdulcelil, (2005). Sahâbenin Yerleşim ve Vefat Yerleri, (Y. Lisans), Danışman: Selahattin Polat, Erciyes Üniversitesi SBE, 183 s.

h. Sahâbe ve Tebliğ Faaliyetleriyle İlgili Tezler

1. Akbaş, Mehmet, (2007). Sahâbenin İslam'ı Tebliği (Suriye Bölgesi), (Doktora), Danışman: İsmail Yiğit, Marmara Üniversitesi SBE, 317 s.
2. Bekiryazıcı, Eyüp, (1995). Sahâbe ve Tebliğ Faaliyetleri, (Y. Lisans), Danışman: Tevhit Bakan, Atatürk Üniversitesi SBE, 147 s.

i. Sahâbenin Fıkıh Anlayışıyla İlgili Tezler

1. Aynacı, Mediha, (2001). Hz. Aişe'nin İctihadında Takip Ettiği Usul, (Y. Lisans), Danışman: İbrahim Kafi Dönmez, Marmara Üniversitesi SBE, 77 s.
2. Gönen, İlyaz, (2011). Hz. Ali'nin Fıkhi Yönü ve Hanefî Mezhebine Etkisi, (Y. Lisans), Danışman: Hasan Ali Görgülü, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, 126 s.
3. Kınar, Kadir, (1995). Hz. Aişe'nin İctihad Metodu ve Kaynakları, (Y. Lisans), Danışman: Halit Ünal, Erciyes Üniversitesi SBE, 165 s.
4. Yazıcı, Abdurrahman, (2006). Sahâbe Dönemi Miras Hukuku Uygulaması, (Y. Lisans), Danışman: Abdülaziz Bayındır, İstanbul Üniversitesi SBE, 118 s.

j. Sahâbenin Kur'an/Tefsir Anlayışı ve Tefsir Rivayetleriyle İlgili Tezler

1. Atmaca, Gökhan, (2009). Hz. Ömer'in Kur'an-ı Kerim Anlayışı ve Tefsir İlmine Katkıları, (Doktora), Danışman: Davut Ayduz, Sakarya Üniversitesi SBE, 351 s.
2. Ayhan (Biçen), Esmâ, (2011). Hz. Aişe'nin Tefsir Metodu ve Tefsirdeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Abdülbaki Güneş, Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE, 138 s.

3. Belek, Muhammed Zahid, (2010). Hz. Ali'nin Kur'an Tasavvuru ve Ayetleri Tefsiri, (Y. Lisans), Danışman: Ali Galip Gezgin, S.M Üniversitesi SBE, 142 s.
4. Erdal, Muhammet Ali, (2011). Hz. Ömer'in Tefsir Rivayetleri, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Öztürk, Çukurova Üniversitesi SBE, 98 s.
5. Görmez, Hatice, (2006). Hz. Aişe'nin Tefsir Rivayetleri, (Y. Lisans), Danışman: İdris Şengül, Ankara Üniversitesi SBE, 248 s.
6. Sürmeli, Mehmet, (2003). Sahâbenin Kur'an Anlayışı, (Doktora), Danışman: Ahmet Nedim Serinsu, Ankara Üniversitesi SBE, 280 s.
7. Şahin, Davut, (2009). Hz. Ömer'in Kur'an Anlayışı ve Yorum Yöntemi, (Doktora), Danışman: Ahmet Nedim Serinsu, Ankara Üniversitesi SBE, 284 s.
8. Tütün, Sevgi, (1999). Taberi'nin Camiu'l-Beyan İsimli Eserinde Hz. Aişe'den Yapılan Rivayetlerin Tesbiti ve Değerlendirilmesi, (Y. Lisans), Danışman: Ömer Dumlu, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 118 s.
9. Ünal, Mehmet, (1994). Sahâbe'nin Kur'an Okuma Anlayışı, (Y. Lisans), Danışman: Mevlüt Güngör, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 130 s.

k. Sahâbenin Hadis/Sünnet Anlayışıyla İlgili Tezler

1. Arpaçukuru, Osman, (2006). Sahâbe Dönemi Hadis Rivayetinde Tesebbüt, İklal ve İksar, (Y. Lisans), Danışman: Raşit Küçük, Marmara Üniversitesi SBE, 216 s.
2. Aşık, Nevzat, (1976). Sahâbenin Hadis Tahammül ve Nakil Faaliyetleri, (Doktora), Danışman: Talat Koçyiğit, Atatürk Üniversitesi, 261 s.
3. Bolelli, Nusrettin, (1991). Kadınların Hadis İlmindeki Yeri, (Doktora), Danışman: M. Yaşar Kandemir, Marmara Üniversitesi SBE, 274 s.
4. Erul, Bünyamin, (1996). Sahâbenin Sünnet Anlayışı, (Doktora), Danışman: Talat Koçyiğit, Ankara Üniversitesi SBE, 451 s.
5. Okullu, Mustafa, (2001). Ensar ve Hadis Rivayeti, (Y. Lisans), Danışman: Abdullah Aydın, Sakarya Üniversitesi SBE, 227 s.
6. Pazarlıoğlu, Mustafa, (2001). Hicri İlk Üç Asırda Halifelerin Rivayetindeki Yeri, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Özşenel, Sakarya Üniversitesi SBE, 121 s.
7. Sifil, Ebubekir, (2006). Hz. Ömer'in Sünnet Anlayışı, (Doktora), Danışman: Ali Osman Koçkuzu, Selçuk Üniversitesi SBE, 220 s.
8. Ulucak, Fahri, (2010). Ebu Hureyre'nin Kur'an'a Arzettiği Hadisler, (Y. Lisans), Danışman: Emin Aşıkutlu, Marmara Üniversitesi SBE, 108 s.
9. Uraler, Aynur, (1998). Sahâbe Uygulaması Olarak Sünnete Bağlılık, (Doktora), Danışman: İsmail Lütü Çakan, Marmara Üniversitesi SBE, 390 s.

I. Sahâbenin Zühd Anlayışıyla İlgili Tezler

1. Bayram, Bahattin, (1996). Resulullah (s.a.v.)’dan İtibaren Hicri 3. yüzyıla Kadar Yaşayan Bazı Zahidlerin Zühd Anlayışı, (Y. Lisans), Danışman: İbrahim Düzen, Harran Üniversitesi SBE, 141 s.

m. Sahâbenin Kelâm Anlayışıyla İlgili Tezler

1. Akbulut, Ahmet, (1988). Sahâbe Devri Siyasi Hâdiselerinin Şekillendirdiği Kalam Meseleleri, (Doktora), Danışman: Mustafa Sait Yazıcıoğlu, Ankara Üniversitesi SBE, 316 s.
2. Erkit, Turan, (2009). Sahâbe ve Tabiin Döneminde Müteşabih Sıfatların Yorumu Meselesi, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Öztürk, Ç Üniversitesi SBE, 102 s.

n. Ehl-i Sünnet Dışındaki Mezheplerin Sahâbeye Yaklaşımıyla İlgili Tezler

1. Arı, Mehmet Salih, (2002). İmamiyye Şiası Kaynaklarına Göre İlk Üç Halife, (Doktora), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 371 s.
2. Çolak, Ahmet, (1993). Şia Hadis Alma Usulünde İlk Raviler, (Y. Lisans), Danışman: İbrahim Canan, Atatürk Üniversitesi SBE, 137 s.

o. Sahâbeyi Edebî Yönleriyle Ele Alan Tezler

1. Ak, Murat, (2009). Türk İslam Edebiyatında Aşere-i Mübeşşere, (Y. Lisans), Danışman: Ahmet Yılmaz, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya, 2009, ss. 155.
2. Fırat, Mustafa, (2013). Hassân b. Sabit’in İslâm Sonrası Şiirlerinde Cahiliye Döneminin Etkileri, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Kaya, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum, 2013, ss. 96.
3. Gülmez, Sema, (2006). Cevri İbrahim Çelebi ve Hilye-i Çihar-Yar-ı Güzin Adlı Eseri, (Y. Lisans), Danışman: Hüseyin Elmalı, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 95.
4. Işın, Yüksel, (2013). Türk Edebiyatında Hz. Ömer Vecizeleri ve Bedreddin b. Himmet Yârü’l-Mevlevî’nin Faslü’l-Hitâb min Kelâm-ı Ömer bin Hattâb Adlı Eseri, (Y. Lisans), Danışman: Alim Yıldız, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 111 s.
5. Sarıkaya (Yıldırım), Meliha, (2004). Türk-İslâm Edebiyatında Hz. Ali, (Doktora), Danışman: Mustafa Uzun, Marmara Üniversitesi SBE, 495 s.
6. Uzun, Taceddin, (1985). Arap Dili ve Edebiyatında Hulefa-i Raşidin’in Hutbe ve Mektupları, (Doktora), Danışman: Selçuk Üniversitesi SBE, 149 s.
7. Yılmaz, Fatih Mehmet, (2011). Türk Edebiyatında Hz. Ebû Bekir Vecizeleri ve Bedreddin b. Himmet Yârü’l-Mevlevî’nin Tuhfetü’s-Siddîk’ı, (Y. Lisans), Danışman: Alim Yıldız, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 123 s.
8. Yücesan, Nurdan, (2005). Hz. Ali’nin Hitabeti, Hitabetteki Yeri ve Önemi, (Y. Lisans), Danışman: Faruk Çiftçi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE, 68 s.

p. Sahâbeyle İlgili Genel Nitelikli Tezler

1. Akbaş, Mehmet, (1998). Ashab Döneminde Evlilikler, (Y. Lisans), Danışman: Mustafa Fayda, Marmara Üniversitesi SBE, 118.
2. Bakan, Tevhit, (1993). Ashabın Adaleti, (Doktora), Danışman: İbrahim Canan, Atatürk Üniversitesi SBE, 181 s.
3. Demir, İbrahim Halil, (2012). Usûlü'l-fıkıhta Sahâbî Kavlinin Kaynak Olması, (Y. Lisans), Danışman: Mehmet Nuri Güler, Harran Üniversitesi SBE, 98 s.
4. Efendioğlu, Mehmet, (1998). Sahâbeye Yöneltilen Tenkitler, (Doktora), Danışman: M. Yaşar Kandemir, Marmara Üniversitesi SBE, 382 s.
5. Kurt, Abdurrahman, (1987). İslam'ın İlk Döneminde Aile Müessesesi (Sosyolojik bir Yaklaşım), (Y. Lisans), Danışman: İzzet Er, Uludağ Üniversitesi SBE, 82. s
6. Nas, Taha, (2001). İmam Şafii'ye Göre Sahâbe Kavlinin Kaynak Değeri, (Y. Lisans), Danışman: Abdullah Özcan, Sakarya Üniversitesi SBE, 90 s.
7. Taşkın, Ali, (1997). İslam Hukuk Metodolojisinde Sahabi Sözünün Hukuki Değeri, (Y. Lisans), Danışman: Hasan Keskin, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 129 s.
8. Tekin, M. Reşat, (2007). İbn Sa'd'ın et-Tabakâtü'l-Kübra'sına Göre Hz. Muhammed ve Sahâbe Dönemi Kronolojisi, (Y. Lisans), Danışman: Kasım Şulul, Harran Üniversitesi SBE, 67 s.

KAYNAKÇA

- Erünsal, İ. Çardaklı, F., Birol M. (2008). *İlahiyat fakülteleri tezler kataloğu I (1953-2000), II (2001-2007)*. İstanbul: İSAM Yayınları.
- Erünsal, İ. Çardaklı, F., Birol M. (2012). *İlahiyat fakülteleri tezler kataloğu 1953-2010*. İstanbul: İSAM Yayınları.